

יום א' כ"ה תמוז תשע"ה

באר הגולה

הלבבות תפלין סימן לב

עושים שלשה מיני קלפים: העב יותר לכתב בו פירשת 'שמע' שהיא (ס) [סן קטנה, (לג) והדק
ממנו לפירשת 'והיה אם שמע' שהיא יותר גדולה, ולפירשת 'קדש' ולפירשת 'והיה כי יבאך' שהם
אבות עושים קלף דק מאד, ובהם יתמלאו הבתים בשנה וזהו נוי לתפלין: טו טאם (לד) לאחר
שנכתב נקב (לה) בתוך הה"א או המ"ם, פשר, אפילו נקב כל תיבו, שהנקב ממלא (לי) כל התלל.
*אבל בירושלמי משמע (לו) שגם בפנים צריך שיהיה מקף קלף. (לח) נקב רגל פנימי של ה"א.
אפילו לא נשאר ממנו אלא כל-שהוא, כפשר להרא"ש. הגה אכל שאר פוסקים (לט) מצריכין כמלא אות

ט קטנה: כט פירוש
השני
והפוסקים פסקו א'
הכלות תפלין
י פסקו קמא דמגלה
הקלה ט כ בדליות
ספרות וזכרונות
הא' שפירוש
במקומות

שערי חשוכה

[ט] קטנה. עכ"ט. ובר"י כתב בשם יד-אחרון שיש ט"ס בשיעור וכו': והדק ממנו
פירשה וזהו כי יבאך שהיא יותר גדולה, ולפי קדש ולפי וזהו אם שמע שהם אבות
עושים קלף דק מאד ע"ש. ובדליות קטנות מ' רגט סתב דאין צריך להביא ע"ש ודבריו
דחוקים, וגם כי מ"ש ידחק לחזק פשיטא שזה מקלקל הנוי ביותר, וכאן רוצים להשוות
הבתים שיהיה נוי לתפלין: וגם מה ענין לקרות לה ארבה פשוט שדחוקה במקצע. לכן
ובע"ז אחר אלא שמוניחין גליון בפירשיות הקצרות ע"ש. ונפשו שמשע"י לתרץ מה
שד"ל דהספא אלא לאשמעין דלענן שבת אין צריך שיהיה מקלף עב א' ע"ס
הגליון כמו בחפלין, רק השעור הוא כדי לכתב עליי רק פרשת שמע ישראל וא"צ גליון וא"כ בספר יד-אחרון ובהלק"ט ח"א סימן רנ"ט:

באר הגולה

על-ידי זה. ומחזיקי ר' עקיבא איגר בדבור המתחיל אכל, ששאר בצירוף-עיון
על הש"י, נראה שפסקה קנה להחמיר. ולפי באור הלבושי שרד בספרו נוגל
לומר בפשיטות דגם הש"י יורה בזה להחמיר⁶⁵. ולא מניי הש"י רק אם יש בו
שיור אות עד המקום ההוא⁶⁶, וראינוהו הוא משע"י טו, ומה שהביא כנאב תוכו
הוא לא דוקא, ע"ש, לכן דין זה צריך עיון: * אכל בירושלמי. עין בשיעור
בירורה ששכני דע וכו'. ועין בט"ז שכתב דין מחדש. וא"כ בירושלמי אין
פסול כי אם בנקב כל תוכו, ולא אם נקב תוכו מצד אחד סמוך לאות. ועין בספר
מגדים ובדק-הסחים וזה לא קאי רק להרצ"א ש' כל בבית-יוסף⁶⁷, ע"ש, אכל
אם נקב בחוכו קדם הפתיכה סמוך לאות אפילו במקצתו פסול. ובאמת פן
איתא בירושלמי בהדיא פסקא דמגלה, אמר נדפך: נקב באמצע הבית. אם
גויל מקיפו מכל צד פשר ואם לאו פסול. ונראה לי פשוט שגם כהנהגה שרד פן,
אלא דבא למעט כמה שכתב "כל תוכו" לאפוקי היכא דנקב בצמיחית מוך האות
ולא נאמרו בן בחוט-השענה מקף גויל חלק מכל צדו דכשר. ומהב"י
הירושלמי הנה נסתר סברת דהנהגה שרד ש' כל בבית-יוסף ולכן פסקו דוקא
קטן ח' כי כתב שחשור סובר כמתיר ראש"י של הבית-יוסף ולכן פסקו דוקא
כל חללו⁶⁸, שמהב"י הירושלמי הנה מוכח בהדיא דלא פסקו כל חללו. ומכל
מקום לדעת, במקום הדק שאל נדפס לו ס"פ שיוכל לקלף בטוב משט
סמוך להנקב כדי שיהיה מקף גויל, נראה לי שיוכל לסמך על הפוסקים
שמכשירין אפילו נקב כל תוכו, כי אף שהש"י כתב דאפשר שדעת הרמ"א
כמקרא של שני הפוסקים, המקצת בדוכי-משה הארץ דבא להדיא דוקא

באר היטב

כנגד השמע פשר, כ"ח מ"א שכנה"ג ע"ת, אכל הש"י כתב דבעי' שיהיה שם
נקב קטן כ"כ שהיה סתמו ואינו נראה כלל נגד השמע ע"ש. וכ"ז קדם הפתיכה,
אכל אם נקב לאחר הפתיכה אפילו חלק האות לשנים פשר, אלא דבעי' תינוק
שיוכל לקרותו, כ"ח שכנה"ג ע"ת ט"ז. ועין סעיף טו ובחשוכה משה"י וכו'
ח"א סימן א ובחשוכה תורת חיים ח"ג בקנטרס עוללות הפסוק: (י"ט) קטנה.
ורמ"י כתב שהפוסקים שלקו עושים תפלין אחר, שכל הקלפים הם שרים בארץ אחר
שהקשה התפסוף י"ט במקטת שבת פסק ח משה"ג ב"ר"ה שהיא שמה יתבאר וכו' ע"ש,
הגליון כמו בחפלין, רק השעור הוא כדי לכתב עליי רק פרשת שמע ישראל וא"צ גליון וא"כ בספר יד-אחרון ובהלק"ט ח"א סימן רנ"ט:

משנה ברורה

שהוא קטן כל-כך עד שכתב-ב"ר עליו בקלמוס נסתם הנקב בדין⁶⁹
ואין הנקב נראה בקלמוס, כותבין עליו, אף-על-פי שפסל מעט דיו
במקום ההוא ונראה נקב דק כנגד השמע⁷⁰ (לח) פשר: אכל אם נקב
כל-כך שאין הדיו עובר עליו, פסול, שהאות נראית חלוקה
לשנים על-ידי. ואפילו אם הנקב באמצע ע"י האות כנגד או
בירכו, (לט) ודיו מקיפה מכל צד, פסול, ואפילו (מ) אם עד מקום
הנקב יש צורה אות. וכל זה קדם פתיכה, אכל אם לאחר הפתיכה
נחלק האות לשנים על-ידי נקב, וראין (מא) אם יש בו צורת האות
עד מקום הנקב, כשר⁷¹. וכמו שיתבאר בסמוך בסעיף טז, ועין באור
הלכה: יד (לג) והדק ממנו לפירשת 'והיה אם שמע'. טענה-
סופר, וצריך לומר: לפירשת 'והיה כי יבאך' שהיא יותר גדולה,
ולפירשת 'קדש' ולפירשת 'והיה אם שמע' שהם אבות וכו' וביאור
הגר"א ויד-אחרון. ורמ"י כתב שהפוסקים שלקו עושים תפלין
אחר⁷², שכל הקלפים הם שרים בארץ אחר ובע"ז אחר, אלא
שמוניחין גליון מפרשיות הקצרות: טו (לד) לאחר שנכתב
וכר⁷³, נקדים שתי הקצרות ואחר-כך נבאר בענין השם יתברך: א.
כל אות צריך שיהיה עליו צורתו הראי לאותו אות, ואם לא
פסול: ובזה (מז) אין חלוק אם לא נכתב בהלכתו או אם אחר-
כך נתקלקל. ב. כל אות שאין גויל מקף לה מארבע רוחותיה
פסולה, וברין זה יש שני פרטים: א) דוקא אם לא היה מקף גויל קדם פתיכה, אכל (מג) אם לאחר פתיכה נעשה נקב או קרע סמוך
לאות מבחוץ ועל-ידי-זה אינו מקף גויל, כשר⁷⁴. וכמו שיתבאר בסעיף טז בשלחן-ערוך. ב) דעת רב הפוסקים דאין צריך להיות מקף
גויל רק מבחוץ להאזהרות ולא בתוכו, חוץ מהירושלמי שמחמיר בזה. ועתה נבאר לשלחן-ערוך "אם לאחר שנכתב נקב וכו'",
השע"ב, דבפנים אין צריך להקפת גויל, ולפי זה אפילו אם הנקב קדם פתיכה פשר, (מז) והא דנקט "אם לאחר שנכתב נקב", משום
דלכתחלה אין לכתב אפילו אם הנקב באמצע חללו ואין מטלא את תוכו⁷⁵, אכל באמת אם עבר וכתב, אפילו אם היה הנקב קדם
שנכתב, פשר ואין צריך שים תקון: (לה) בתוך הה"א. והוא הדין (מה) שאר אותיות שיש להן ג' דפנות ויש חלק בתוכו, אכל ר'
פשוטה וכל-שכן וי"ו וכדומה, לאו תוך פקרי: (לו) כל התלל. ואפילו נגע הפתיכה באות גיפא, כל ששאר (מו) שריטה דקה
מבחוץ, פשר, דאין שעור לעבי האותיות: (לז) שגם בפנים וכו'. ואם-כן דינו כמבחוץ, אם היה הנקב בתוכו (מז) קדם פתיכה
פסול⁷⁶. ועין בט"ז ובפרי-מגדים בשם הלבוש שיש להחמיר בהירושלמי. ודע דלהירושלמי צריך הקפה גויל בכל הצדדים מבפנים כמו
מבחוץ, על-כן אם נקב בתוכו קדם הפתיכה אפילו האות ועל-ידי-זה אינו מקף גויל, (מח) יש לגרר מעט מבפנים מעבי הקו של האות
ויהיה מקף גויל⁷⁷, ועין בבאור הלכה סוף דבור המתחיל אכל בירושלמי וכו': (לח) נקב. והוא הדין (מט) אם נחקק קצת מהדיו ולא
נקב. ודוקא בה"א פליג הרא"ש ומכשיר אם נשאר כל-שהוא בין למעלה מהנקב (נ) ובין למטה, דכבר (נא) דאין שעור להנקה
התלויה בה, ואפילו אם כתב מתחלה רגל קצר כזה, פשר להרא"ש: אכל בשאר אותיות כמו ח"ת וכדומה (נב) גם הרא"ש מודה
דהקלל השמאלי דינו כמו רגל ימיני: (לט) מצריכין כמלא וכו'. ומידי בענין שאין בו חסרון משום הקפת גויל, כגון שנקב

שער הציון

(לט) כ"ח מגן-אברהם ואלה רבה ופרי-מגדים ודק-הסחים: (לט) ט"ז ודק-הסחים: (מ) פן מוכח מלבושי-שרד: (מא) פשוט: (מב) פשוט ומבאר בכה
מקומות: (מג) לקמן בסעיף טז: (מד) פרי-מגדים ולבושי-שרד: (מה) פרי-מגדים: (מו) דלדקמן: (מז) פרי-מגדים: (מח) פרי-מגדים: (מט) דק-הסחים:
(נ) שלחן-ערוך של הגר"א: (נא) כ"ח: (נב) מוכח מהרא"ש ועין בבית-יוסף:

י"ב כ"ו המזח תשע"ה

באר הגולה 88

הלכות תפלין סימן לב

ל שם בומרא דמנחות
מ מרדכי בקומץ
(יט) קטנה (מ) *והבי הלכה (כ"ו). (מא) *לנב רגל (מב) הימיני, (מג) אם נשתייר ממנו (מר) *מלא
אות קטנה *כשר, *ואם לאו פסול: טז (מה) *נפסק אחת מהאחרות דגה (כ) וכן (מו) *הפשוטות
*כגון י"ו ו"ז, (מז) או שנפסק רגל (קא) [נהנו] וכיוצא בה (מרדכי הלכות קטנה דף צב), (מח) *אם תינוק שאינו

באר היטב

(יט) קטנה. הנה י"ד: (כ) הפשוטות. כגון י"ו ו"ז, או שנפסק רגל הנהנו.

משנה ברורה

לאחר הבחינה, קדמנו שער טו בסופו, דאי לא הכי פסול אפלו
אם נשתייר יותר ממלא אות קטנה גב להראש: (מ) והבי הלכה.
מרבנו אלו משמע דלא להחמיר בלבד פסק בדעת שאר פוסקים⁶⁶, אלא
דפשיטא לה דהלכה כדמיה, ואם כן צריך להנהיג מאד להספורים
שנשלין בזה⁶⁷. ובתפלין ומוזות דבעינן בסדרן, לכאורה לא מביי שום
חוקן אפלו התינוק קורא לאות, כיון שאנו רואין שאין לו צורת אות,
דכלא זה לא מקרי ה' לפי דעת אלו הפוסקים, ויכולתו פסעיה כה, עין
שם. ומכל מקום נראה דיש להקל על ידי מקור, ודמיא שהקל הפרי
מקדים בכ"ף פשוטה ששאר מרדכי על ידי הפוסקים⁶⁸, עין שם: (מא) נב. ו
הוא הדין אם נפסק האות בלא נב, או נחלק קצה האות, ומיני
השלשון צריך באר, והוא הדין אם נפסק קצת מעיניו, בין על ידי
נקיבה או על ידי חתימה, אם נשאר שריטה דקה שחר כמו י"ו או
י"ד דקה, כשר, דאין שער לעיני האותיות, אלא אפלו בסעף טו [ממ"א]
בארנו בעיני שער לאחר הבחינה, ידוע אפלו בסעף טו [ממ"א]
ודהנו: (מב) הימיני. של ה"א. נב הפרימגדים: נראה לי דהוא
הדין לשאר אותיות כגון דל"ת למ"ד פ"א פשיטא צדי"ק פשוטה קר"ף
רי"ש או תי"ו א' חיות [לכאורה בחיית בין רגלה הימנית או השמאלית⁶⁹],
אם נשאר מהנהג הימיני כיו"ד די בקו, עד כאן לשונו. ועין לקמן
בסימן לו בדני צורת האותיות, באות למ"ד פ"א פשוטה⁷⁰ צדי"ק
פשוטה⁷¹ וקו"ף⁷² ובאות תי"ו⁷³: (מג) אם נשתייר. הנה מהנב לצד
מעלה⁷⁴, ולא מצרפתן לה כה שלמטה מהנב אפלו אם תינוק דלא חכים
ולא טבש קראה לאות⁷⁵, כיון דאנו רואין שלא נשאר צורת האות בתקנו,
וכמו שנתבאר בסמך בשם הש"י: אכל אם נשתייר מהנב ולמעלה [או
מהפסק ולמעלה אם נפסק האות באמצע] כשער אות קטנה, כשר
ואין צריך להראותו לתינוק, והוא הדין אם נבם לכתחלה רגל קטנה
קצנה כזה כשר, ועין בדיאפרים ובבאר הלכה: (מד) מלא אות
קטנה. הנה י"ד ובקוץ המתחנן שלו, לפי מה דפסק לקמן בסימן לו
בבית יוסף דלא מקרי י"ד בלא קוץ המתחנן: טז (מה) נפסק. יש
לגרש בשני אפנים: או מנחמת נב, וזה אין כשר כי אם נבם אחר כך,
כמו שנתבאר בסמך בפנים, או על ידי שפחור הדיו באוחו מקום,
(נ) ובאפן זה היה קאי הדין דשלשון צריך אפלו אם בתחלת הבחינה
נצשה כף: (מו) הפשוטות. ולפיכך אין מועיל בה אם נשתייר כמלא
י"ד, דאדרבה נראית כיו"ד ופסול, הלכך בעינן תינוק כזה: (מז) או
שנפסק רגל הנהנו. כף צריך לומר, ורששו, גי' פשוטה, וכיוצא בה
כגון כ"ף פשוטה שרגלה קצרה וזוהה קצה דל"ת או לרי"ש [מפמ"ג
ודהנו: (מח) אם תינוק. עין ב"ט שכתב דהו נפסק מרבי שנפסק
קצת מאריך האות ולמטה לגמרי, ולא נשאר ממנו רק החלק שנקדם
ההפסק, או מלי בקריאת התינוק אם ספק לנו אם נשאר בשער של
האות ההוא: אכל אם נשתייר גם למטה מן ההפסק, הנה שפשיט
ההפסק בקרבו של רגל האות, ואחר ההפסק נשאר עוד למטה חלק מן
הרגל, כזה לא מועיל תינוק, דהתינוק יצא מה שלמטה ממנו חלק מן
העליון ובאמת אין לו צורה, וזה דומה לנפסק רגל האל"ף, אלא צריך
לכסות את חלק הנשאר אחר ההפסק: ואין זה דומה למה שכתב
השלשון צריך כאן דאין צריך לכסות שאר האותיות, דכזה נראי מורה

שערי חשוקה

מתחננת להיה פס"ט בדיאפרים כו"ל: [כ] הפשוטות. עב"ט, ומ"ש שאין לדברי

באר הגולה

לקל נבם כל ת"כ: * והבי הלכה. עין במשנה ברינה שער קטן מ שכתבו
מרבנו יכו", וכן משמע בבית יוסף: ועין בדברי החיים בהלכות קריאת התורה
ברין כו דמשמע מרבני ומשעם ספקא דדינא דחמירי הרמ"א, ולדבריו שם, נב
כל חללו ונקב רגל השמאלי עד שלא נשתייר בו כמלא אות קטנה חד דעא אית
ליו: אכל חמירי בדיאפרים הנה: וזהו להראות מרבני דפסקים לדעת הרמב"ם
דמקל נבם כל חללו, אם כן ממילא רגל השמאלי שנה לרגל ימני לפסול, פירוש
למשעם בפוסקים. וזה בזה מלא, לכך מה"י שכתב דהטור מקל בשניהם:
* נבם רגל הימני אם נשתייר וכו'. עין במשנה ברינה שער קטן מא שכתבו
שם דינא דמפני אברהם שכתב בשם הר"מ, דאם נשאר בעיניו כמלא י"ו או
י"ד דקה כשר, וכתבנו על זה השעם דאין שער לעיני האותיות: כל זה כתבנו לפי
מה שכתב הפרימגדים בסימן זה סעיף קטן י"ו על זה דאם נשאר שריטה דקה
שחר די בקו, משמע לכאורה לפי זה דאפלו בלי שריטה כשר, ולא יתכן לפי זה
לשון הגמרא לר"מ, דהבי איתא שם: נבם וכו', אם נשתייר הימני כמלא אות
קטנה כשר ואם לאו פסול⁷⁶, משמע להראות דאפלו נשתייר בלי שריטה פסול. אך באמת
זה אינו מוכח כי אם לפי שיטתו דהמאירי, מה שאין כן לדיון לא מרבי הנפסק כלל
דפסק האות מעיניו, עין בפרימגדים שם, ואין צריך שישאר בזה האות כמלא אות
קטנה: מכל מקום צריך עיני אחר שכתב אברהם וביאו: * מלא אות קטנה.
ואם זה נבם הוא נבם פניו, לכאורה דאין מועיל אם כמלא אות קטנה הוא
מפסק קטן⁷⁷, דאם לא כן אין שער לדבר, אכל אם זה נבם הוא נבם גדול, נראה
דכונה מניו אם כמלא אות קטנה הוא מכתב בינוני: * כשר. עין במשנה ברינה
מה שכתבו שאין צריך להראות לתינוק: כן כשעם מקל האחרונים חלא הם
הפרישה והט"ו והפרימגדים ומחצית השקל ודברי החיים, ולא שכתבנו פשיטא
דני גדולים משום ספקא דדיאפרים, ובאמת פליא נשגבה על דבריו, האף רצה
לומר דעת המנהג אברהם ברמ"א הוא כה, חלא מרבני משה מוכח להראות, וכן
בפרישה, דעת הרמב"ם הוא דלא בעינן ביה וכהאי נוןא רק כמלא אות קטנה,
דאם לא כן לא מקשה מדי שם, ע"ט, ובכא חלא נשם ברמ"א בהנהג בשם
מרדכי, וכן כתב במדני בפרימגדים במשפחותיה דאף שכתבנו משה מצד
לומר דעת הטור כהמאירי, מקל מקום בשלשון צריך סתם דעת הרמב"ם, וכן
בפרישה השיג על הרמב"ם ומהסיד דגם דעת הטור כהמאירי דלא מקרינן צורה
באות שנפסק, ואם כן ממילא מוכח מהמאירי דבאות ה' וכו' דאין צריך שישאר כמלא
אות קטנה לבד. והשעם בזה נראה פשוט, דקים להו לחז"ל באות ה' וכו' דזה
שערין בעצם, ולכן אין צריך להביא ראיה מהמאירי, דהתינוק אין מרגל כזה
המנהג, וכל אחר כותב לכתחלה אות ארף, והוא דוקא דחיות שיתבאר בס"ט
לקמן בסעיף כה, דאין ראיה מהתינוק משום דאין מרגל בחיות של חסודות.
ומכל מקום קדמו דאין אף הואו להתינוק דלא חכים ולא טבש ולא יכל לקרואו יש
לחמירי בזה, כי ראיתי להשיגיו כנסת הגדולה שפצד לומר דאפלו במקומות
דלא משיחין על תינוק לקל על ידו משיחין עליו להחמיר, עין שם. ואף
דבחיית של חסודות מברא לקמן בסוף סעיף כה דקריאתו של תינוק לא מגרע
בזה, הנה משום דשם אין מרגל כלל בחיית של חסודות, דאפלו אם היה נבם
מתקנו היה קורא בבי דני, כמבאר בבית יוסף בס"ף סימן לו, מה שאין כן
בענינו: * ואם לאו פסול. ולא מצרפתן לה מה שלמטה מהנב או ההפסק,
אפלו לא היה מרדכי נר להראות ותינוק דלא חכים ולא טבש קרי לה לאות: וכל
זה בלא חקן, אכל אם חקן את ההפסק הדין כזה הפל כמו שכתבנו בסמך:
* נפסק. והוא הדין אם מתחלה נבם כשער אינה אות פשוטה, ונפסק לו אם הוא
ארף כשעיר שנאוי להיות. ואי אפשר לו להגיד דעה שלא בסדרן. מראה לתינוק.
ט"ו וא"ר ודחיו ר"ע: * הפשוטות. והוא הדין אם הפסק הוא בדי שגו צד
ונפסק לנו אם הוא כשעור, כראה האות להתינוק, אחרונים: * כגון י"ו ו"ז.
עין בפרימגדים שכתבנו לומר דבין שנפסק די כמלא אות קטנה, דבמה שגו
וכבר משני הגדולים מוכח שאינו יד, והוא בחדושי רמ"א. ועין בדברי החיים
בהלכות קריאת התורה ובשערי אפרים שהשוו שם י"ו ו"ז לדינא⁷⁸, ועל כפנים
אם התינוק קראו לוי"ד נראי פסול. ועין בזה שכתבנו בסעיף טו בשם נכת
הגדולה, ועין בבית יוסף בסימן לו באות וא"ר: * אם תינוק. עין בפרימגדים

שער הציון

(נ) פרימגדים:

הלכות תפלין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מ]

דלא להחמיר בלבוך פסק פדעת שאר פוסקים⁽⁶⁶⁾ וכו', ואספן צריך להזהיר מאד להסופרים שנקשלין בזה⁽⁶⁷⁾.

(66) כוונתו לאפוקי מדעת הט"ז (ס"ק ח) שכתב שהרמ"א בא רק להחמיר. וראה עוד בביה"ל (סוף ד"ה אבל) שדחה את דברי הט"ז.

(67) והחזו"א כתב (או"ח סי' ז), שמה שנאמר שתהיה הירך השמאלית כמלא אות קטנה, הכונה לאות קטנה ממש, ואין צריך שתהיה בגודל של אות ויד לפי ערך הכתב [כפי שצריך בירך הימנית].

אכן לענין אות דל"ת שיש בה נקודה קטנה של דיו בקרן השמאלית התחתונה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קמ) שאם תינק קורא דל"ת כשרה היא, לפי שבעיור זה אין הנקודה נחשבת כרגל של ה"א לא רק לדעת הרמ"א אלא אף לדעת הרא"ש [אלא אם כן הרגל הימנית גם כן קטנה בשיעורה], וכעין זה מבואר במקדש מעט (ס"ק קלד) לענין ראש של למיד שנכנס לדל"ת. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ג) היקל בזה כשהנקודה פחותה משיעור אות קטנה והיא נמצאת בסמוך לרגל הימנית. וראה מה שכתבנו להלן ס"ק קלב.

[משנ"ב שם]

שקהל הפרימקדים בכ"ף פשוטה עשאו מרבע על ידי תקני⁽⁶⁸⁾.

(68) ואינה פסולה מדין 'שלא בסדר', מן הטעם שכתב להלן (ס"ק קד) בשם הפמ"ג שכל אות שצריך צורתה עליה, אף על פי שצריכה תיקון להכשירה, מ"מ אינה פסולה מדין 'שלא בסדר'.

[משנ"ב ס"ק מב]

לקאורן בתי"ת בין הגלה הימני או השמאלי⁽⁶⁹⁾ וכו', ועין לקמן בסימן לו בדיני צורת האותיות, באות ל"מ⁽⁷⁰⁾ ופ"א פשוטה⁽⁷¹⁾ וצדי"ק פשוטה⁽⁷²⁾ וקד"ף⁽⁷³⁾ ובאות תי"ו⁽⁷⁴⁾.

(69) וכן נקט למעשה במשנת סופרים (אות ד"ת), וראה מה שכתבנו שם.

(70) וכמו שביאר הביה"ל שם (ד"ה ונהגו), שאין כוונתו לירך ה'למ"ד, שבוה ודאי פסול אם נשאר כמלא אות קטנה, אלא כוונתו למושב ה'למ"ד.

(71) שנתבאר שם, שצריך שיהיה שיעור מלוא אות קטנה מכנגד מקום הנקודה הפנימית ולמטה.

(72) שנתבאר שם, שצריך שיהיה שיעור מלוא אות קטנה ממקום דיבור הידיד לנ"ן פשוטה.

(73) שנתבאר שם, שאין הכוונה לאורך הרגל הימנית, אלא לאורך הרגל השמאלית, שיהיה שיעור מלוא אות קטנה מכנגד מקום הכפיפה ולמטה.

(74) שנתבאר שם, שאם השתייר ברגל הימנית כמלוא אות קטנה

כשרה, אבל אם השתייר כן ברגל השמאלית הרי היא פסולה, שהרי אם תהיה הרגל כצורת יריד קטנה, תיראה התי"ו כפ"א פשוטה.

[משנ"ב ס"ק מג]

הינו מהנכב לצד מעלה⁽⁷⁵⁾.

(75) מכאן הוכיח בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' ה אות ד), שאם הרגל השמאלית של ה"ה"א נמשכת למטה מרגלה הימנית, הרי היא כשרה. ואין לחוש שמא נראית כמו קרף, מפני שאין הרגל השמאלית יוצאת מתחת לשורה של שאר אותיות, אך אם היא נמשכת מתחת לשורה, תלוי הדבר אם למראה העין היא נראית כאות ה"א. אולם אם הרגל השמאלית מתחילה מתחת קר הרגל הימנית, כתב (שם) שאין להכשיר, משום שאין עליה צורת ה"א, כמבואר בקסת הסופר (סי' ז ס"א). וראה מה שכתבנו לקמן במשנת סופרים (אות ה"א בסוף).

[משנ"ב שם]

ולא מקצפין לה מה שלמטה מהנכב אפילו אם תינק דלא חקים ולא טפס קרנא לאות⁽⁷⁶⁾.

(76) ולענין קריאת התורה, כתב החזו"א (או"ח סי' ח ס"ק ח) שאפשר להקל במקום שתינק קורא אותה כהוגן, משום שיש לסמוך על דעת הרמב"ם שמיחר לקרוא בספר תורה פסול, בצירוף דעת המאירי (המובא להלן סי' מוח) שמצדדים את מה שלמטה מן הנקב אם התינק קורא כדון. מאידך, הדרך החיים (סי' קנז סכ"ט) והשערי אפרים (שער ה סי"ב ו-יד) כתבו שיש להוציא ספר תורה אחר כאופן זה, וכן משמע בקצושה"ע (סי' כד סעיף ו-ז).

[ביה"ל ד"ה נקב]

כמלא אות קטנה פטר ואם לאו פסול⁽⁷⁷⁾.

(77) והחזו"א כתב (או"ח סי' ח ס"ק ה), שמה שנאמר בגמרא 'ואם לאו, היינו שלא נשאר בלוב, ולעולם די בכך שנשאר שריטה דקה בעובי'.

[ביה"ל ד"ה מלא אות קטנה]

אם כמלא אות קטנה היא טקת קטן⁽⁷⁸⁾.

(78) והחזו"א (או"ח סי' ז) כתב, שנראה לדינא שכרגל ימין צריך שישתייר כיריד ועוקץ שלה בכתב זה, ואפילו בכתב גדול, לעולם משערים כפי כתב זה, אבל ברגל שמאל די ביריד קטנה שבקטנות, אפילו בכתב גדול.

[ביה"ל ד"ה כוון]

שהשורש שם נ"ן לני"ו לדינא⁽⁷⁹⁾.

(79) וכן הכריע להלכה לקמן במשנת סופרים (אות ז"ן), וכלשון חשו"ע כאן.

